

De Indische
schilderijen van
George Beer

De Indische schilderijen van George Beer

www.huisdetective.nl
Carla van Beers

Cover: Villa Berenhove, foto uit archief Marion Beer

Eerste druk © 2020 Carla van Beers, Den Haag

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

George Beer
1872-1944

inhoud

Het Venduehuis.....	9
Eliselaan 2, Hattem.....	13
Het koloniale leven.....	19
De Zwolsche Kunstkring	28
Oost en West.....	39
De passanten.....	46
Bataviasche Kunstkring.....	52
Het schilderij.....	57
Etnische Nederlanders.....	64
Een gehavende nalatenschap	71
Genealogie Familie Beer	82
Schilderijen van George Beer.....	87

Het Venduehuis

In het Haagse Venduehuis der Notarissen hangt “Meisje met pop”, een schilderij van 68,5 bij 99 cm. Het wordt op 12 september 2018 tijdens de *Indonesian Art Sale* geveild. De vrijdag daaraan voorafgaand is de eerste kijkdag, waar ik naar toe ga. Ik kom in een overzichtelijke zaal die vol hangt met schilderijen. In het midden staan vitrines met voorwerpen. Mijn ogen schieten langs de wanden op zoek naar het beeld dat ik op de website van het Veilinghuis al meerdere malen aandachtig bekeken heb: een op de grond zittend meisje, een jonge vrouw met een wajang pop in haar hand. Het duurt even voordat ik haar gevonden heb omdat ze achter in de verste hoek aan de linker muur hangt en het vanuit de ingang niet zichtbaar is. Ik zie voor de allereerste keer een schilderij van George Beer. Het doek intrigeert me, het straalt een grote rust uit. De verf is dun aangebracht, wat op de foto niet te zien is.

In de zaal tref ik Frans Leidelmeijer aan, die als adviseur Indische kunst aan het Venduehuis verbonden is. Ik vertel hem dat de geboorte- en overlijdensdatum van George 1872-1944 moet zijn in plaats van 1881-1951. We staan voor het schilderij te praten over de koperen kom die het doek iets extra's geeft en ik zeg dat ik heel benieuwd ben naar de achterkant omdat ik hoop daar een aanwijzing aan te treffen. Hij haalt direct het doek van de muur en zo zien we dat er een lange onduidelijke reeks woorden met een balpen in het hout gekrast is. Ik neem er een paar foto's van, die ik thuis op mijn computerscherm probeer te ontcijferen. Dat lukt redelijk. Het blijken aanwijzingen te zijn voor de plek waar het schilderij opgeborgen is geweest. *MOET OP BOELCUOD IN KAMPEN [onleesbaar] in KAST [nummer*

onleesbaar] HATTEM. Boelcuod heb ik niet goed gelezen, want als je de c door een g vervangt krijg je Boelguod, dat blijkt Fries te zijn voor Boelgoed en betekent letterlijk: een boedel die geveild wordt. De zin die er onder staat biedt weinig houvast: [*onleesbaar*] DE TRACER STERREN TRAP G.B [*onleesbaar*], dat laatste zal G. Beer zijn, maar *de tracer sterren trap* begrijp ik niet. Er staat ook nog ergens *Kist W3*, een logistieke aanwijzing, het zal dus een deel van de inboedel zijn die George en Constantia hebben achtergelaten toen ze in 1934 plotseling Hattem verlieten en naar Mallorca vertrokken.

Deurwaarder J. Hemstra in Kampen begeleidde de verkoop, Hemstra is een Friese naam, maar in de advertentie van de inboedelveiling, die ik in de online kranten heb gevonden, staan geen schilderijen vermeld.

Schilderij van George Beer, getiteld "Meisje met pop", 68,5 x 99 cm, geveild voor 500 euro op 12-9-2018 in het Venduehuis te Den Haag

Zaterdag ga ik terug naar het Venduehuis om een catalogus te kopen. Er lopen deze keer aanzienlijk meer mensen rond, ze zijn geïnteresseerd in de werken die aan de muur

hangen. De jaartallen bij het schilderij van George Beer zijn al aangepast: George Beer 1872-1944.

In de korte tijd dat ik er ben zie ik niemand die meer aandacht besteedt aan “Meisje met pop”. Gelukkig maar, anders krijg ik last van mijn nieuwsgierigheid. Dan zou ik om hen heen cirkelen, in de hoop iets van het gesprek op te vangen, en worstelen met de gedachte of ik ze wel of niet en hoe en waarover zal aanspreken. Ik weet nog steeds niet of ik het werk zelf wil kopen. Ik zou het willen kopen als ik het werk wil hebben, maar ik weet niet of ik het wil hebben. De heb-factor ontbreekt, daartegenover staat een grote gun-factor. Of is het iets anders? Ik kan het nog niet plaatsen. Het liefst wil ik weten wie het doek gaat kopen, waar het vandaan komt en waar het heen zal gaan. Als ik het zelf koop, dan staat die uitkomst al vast.

Bij het bekijken van het schilderij zijn er twee dingen die mij opvallen. Het lijkt alsof iemand de lijst met een paar likjes goudverf heeft bijgewerkt of opgefrist. Daarbij is deze persoon uitgeschoten en heeft hij, om de fout te herstellen, langs de hele omlijsting losse vegen goud op het doek aangebracht, alsof dat de bedoeling was. Maar het kan ook in omgekeerde volgorde gebeurd zijn, dan is de goudverf de finishing touch op het doek en heeft George de lijst daarna ook een likje gouden verf gegeven. Ik heb dat met één van mijn eigen kunstwerken ook wel eens gedaan, nadat ik een verkeerde lijst had uitgezocht heb ik zowel lijst als kunstwerk aangepast om beiden in overeenstemming te brengen.

Verder valt het me op dat “Meisje met pop”, als enige van de ruim tweehonderd werken die te koop worden aangeboden, een visuele verbintenis tussen Europa en Nederlands-Indië laat zien. Alle andere werken op de veiling verbeelden het Indische landschap, de cultuur of geven taferelen met Indische mensen weer. “Meisje met pop”, plaatst de twee werelden bij elkaar.

Ik denk dat hij het werk rond 1930 in Hattem geschilderd heeft. In die tijd schrijft de krant dat Beer, die hoofdzakelijk landschappen schildert, afwijkt van zijn gewone genre. Tijdens de expositie van de Zwolsche Kunstkring laat hij heel verrassend, een fraai kinderkopje, een grappig hondenportret en een groter figuurstuk van een lezend meisje zien. “Het lezende meisje” is een afbeelding van zijn nichtje Evy Beer.

Maar wie is “Meisje met pop”? Ze zit op de grond op een kleed, denkt ze met de wajangpop in haar hand terug aan haar jeugd in Indië? Wat is de betekenis van de koperen pot in de hoek van het kleed?

De hele zaterdag en zondag blijft het werk in mijn gedachten. Ik meen dat ik het moet kopen als niemand anders zich aandient.

Woensdagochtend, de dag van de veiling, word ik vroeg wakker en zit het schilderij nog steeds in mijn hoofd. Koffiedrinkend op de bank weet ik ineens waarom ik wel naar de veiling ga, maar het werk van Beer niet zal kopen.

Met mijn zoektocht naar zijn schilderijen wil ik vooral een toeschouwer blijven. Passief en onzichtbaar aan de zijkant van het verhaal staan zonder bemoeienis. Als ik “Meisje met pop” koop verlies ik mijn neutraliteit. Ik wil Beer’s leven kunnen lezen, zijn werk ontdekken, de Indische kant van de familie leren kennen en nadenken over de vragen waar de kleindochter van George Beer mee rondloopt: leven er nog Beren en waar zijn de schilderijen gebleven die haar grootvader in Indië in de waterput heeft verstopt?